

OBSAH

Evropa	6
Asie	110
Austrálie a Oceánie	210

EVROPA

SEVERNÍ LEDOVÝ OCEÁN

EVROPA

Rozloha:	9 909 000 km ² (6,7 % souše)
Nejvyšší bod:	Mont Blanc 4808 m n. m.
Střední výška pevniny:	290 m n. m.
Nejnižší bod:	Kaspická proláklina –28 m n. m.
Největší ostrovy:	Britské ostrovy, Island, Nová země, Irsko, Špicberky
Hlavní vodní toky:	Volha, Dunaj, Ural, Dněpr, Kama, Don
Největší jezera:	Ladožské, Oněžské, Vänern, Rybinská přehradní nádrž, Saimaa
Podnebí:	subtropické až polární, převážně mírné
Počet obyvatel:	730 000 000, tj. 11,2 % světové populace (2006)
Hustota zalidnění:	73,7 obyv. / km ²
Suverénních států:	45 (včetně Ruska)
Největší státy:	Rusko, Ukrajina, Francie, Španělsko, Švédsko
Nejlidnatější státy:	Rusko, Německo, Velká Británie, Francie, Itálie

Světadíl na severní a převážně východní polokouli, rozlohou druhý nejmenší kontinent; spolu s Asií je součástí Eurasie. Je omýván Atlantským oceánem s jeho okrajovými moři (Středozevní, Černé, Baltské, Severní), na krajním severu Severním ledovým oceánem. Hranice s Asií je konvenční (viz Asie), od Afriky je Evropa oddělena Gibraltarským průlivem. Asi 35 % rozlohy tvoří ostrovy (největší Britské ostrovy, Island) a poloostrovy (největší Skandinávský, Iberský, Apeninský, Balkánský). Základem stavby Evropy jsou staré štíty (baltský a ruský) stmelené dohromady mladšími geologickými jednotkami. Celou Evropou prochází mladé pásmo karpatsko-himálájské soustavy (Pyreneje, Alpy, Karpaty, Stara planina, Dinaridy, Apeniny), které ji člení na četné nevelké oblasti s odlišným politickohistorickým vývojem. Evropa má hustou říční síť, pro severní část je typické velké množství jezer ledovcového původu. Podnebí je převážně mírné, v nejsevernější části Evropy arktické, kolem Středozevního moře subtropické. Přírodní společenstva Evropy byla z velké části změněna dlouhodobou intenzivní zemědělskou činností, druhová bohatost je snižena v důsledku tvrdých podmínek v nedávných ledových dobách. Bohatá ložiska nerostných surovin

jsou po staletích dobývání z velké části vytěžena. Evropské země mají vesměs vyspělé hospodářství s velkým zastoupením průmyslu a významným podílem na světové produkci potravin; v současnosti se ekonomika všech zemí Evropy přemísťuje do sektoru služeb. K problémům současnosti patří zejména znečištění životního prostředí a etnické napětí v některých oblastech (mj. Balkán).

Evropské dějiny jako celek neexistují, až do poloviny 20. století se jednotlivé evropské regiony vyvíjely víceméně samostatně, přičemž jednotícím prvkem bylo dědictví řecké a římské civilizace spolu s křesťanstvím. Vznik národních států spadá většinou až do období pozdního středověku, kdy byla duchovní jednotka evropské kultury rozbita náboženským rozkolem. Boje o nadvládu v Evropě vedly k vytvoření systému pěti velmocí (Velká Británie, Francie, Rakousko, Prusko, Rusko), které vzájemným soupeřením určovaly další vývoj. Objevitelskými cestami a kolonizací se od konce 15. století evropská moc a kultura šířily téměř do celého světa. Celoevropskými jevy byly absolutismus, baroko a osvícenství; moderní evropské národy se vyhranily až během 19. století jako odezva na ideály francouzské revoluce. Nové napětí vedlo v 1. polovině 20. století ke dvěma světovým válkám, které Evropu jako celek silně poškodily a přispěly k pádu její mocenské převahy ve světě včetně ztráty kolonií. Ve 2. polovině 20. století byla Evropa v podstatě rozdělena na státy Varšavské smlouvy ovládané SSSR a státy orientované na USA, většinou sdružené v NATO. Po rozpadu východního bloku vznikly ve Střední Evropě a na Balkáně nové národní státy. V současnosti v Evropě převažují integrační tendence (Evropská unie).

Evropa je se 74 obyvateli na km² poměrně hustě zalidněný světadíl. Obyvatelé mluví asi 60 jazyky. Asi 25 % připadá na Romány (Francouzi, Španělé, Portugalci, Italové, Rétorománi, Rumuni), 30 % na Germány (Skandinávci, Němci, Vlámové, Nizozemci, Frísové, Angličani), 35 % na Slovany (Rusové, Ukrajinci, Bělorusové, Poláci, Češi, Slováci, Slovinci, Srbové, Chorvati, Bulhaři) a zbytek na menší jazykové skupiny (mj. Keltové, Lotyšci, Litevci, Finové, Estonci, Maďaři, Němci, Mordvíni, Řekové, Albánci, Baskové, Židé, Romové aj.). Velké většině Evropanů je společná křesťanská kultura (katolíci, protestanti, pravoslavní, asi 90 % obyvatel).

ALBÁNIE

ZÁKLADNÍ FAKTA

Oficiální název: Albánská
republika / Republika e
Shqipërisë

Hlavní město: Tiranë (Tirana)

353 400 obyv. (2003)

Rozloha: 28 748 km²

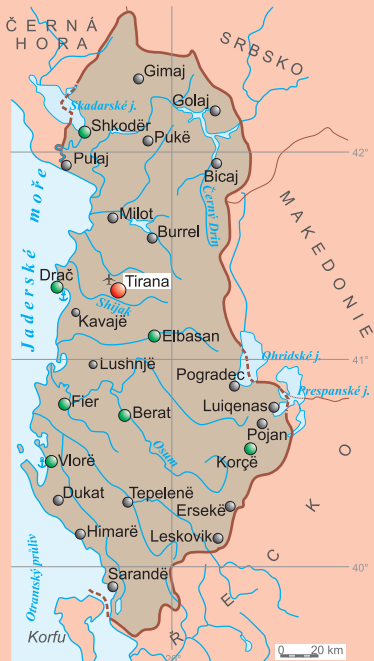
Úřední jazyk: albánština

Počet obyvatel: 3 156 000 (2006)

Státní zřízení: republika

Měna: 1 lek (ALL) = 100 qindarů

Čas: SEČ

Stát v jižní Evropě v západní části Balkánského poloostrova; zemědělsko-průmyslová země, hospodářsky nejzaostalejší v Evropě. Většina území je hornatá (dinárská a albánsko-řecká soustava), ploché členité pobřeží je zejména na severu bažinaté. Chráněna jsou 2% území. Vedle těžby nerostných surovin patří k významnějším průmyslovým podnikům malé hutě a chemičky, textilní a potravinářské závody. Téměř 60% Albánců pracuje v zemědělství, často ještě velmi jednoduchými prostředky. Vyzívá se zejména ropa, rudy a kovy, zemědělské produkty, textilní výrobky a obuv, dováží se stroje a dopravní prostředky, chemikálie a spotřební zboží. Velmi perspektivní je turistický ruch. Albánie je členem OSN aj. mezinárodních organizací.

Území bylo ve starověku součástí římské a potom východořímské říše, poté o ně soupeřili Řekové, Bulhaři, Srbové a Tataři; roku 1479 se Albánie stala součástí osmanské říše. Samostatná Albánie (Albánské knížectví) vznikla rozhodnutím velmocí po balkánských válkách v roce 1912. Na počátku 1. světové války byla obsazena Italy, Řeky a Srby, opět samostatnou se stala v roce 1920, poté byly teprve vytýčeny definitivní hranice země. Silný vliv fašistické Itálie vyvrcholil okupací Albánie v roce 1939, od roku 1943 ji okupovalo Německo. Po 2. světové válce vládl v Albánii mimořádně xenofobní komunistický režim, který nakonec zemi zcela izoloval i v rámci východního bloku. Obtížný návrat k demokratickým poměrům začal v roce 1990, roku 1996 vypukly ekonomicky motivované nepokoje obyvatel vedoucí téměř k anarchii, které uklidnila až vojenská mise západních zemí v roce 1997. V době kosovské krize se Albánie postavila na stranu NATO a umožnila pobyt 800 000 albánských uprchlíků z Kosova. Představitelé země deklarují snahu o přistoupení Albánie k NATO a EU.

Administrativně se Albánie člení na 12 prefektur s 36 okresy. Obyvatelé jsou z asi 95% Albánci (Gegové na severu a Toskové na jihu, panuje mezi nimi značné etnické napětí), asi 3% tvoří Řekové, zbytek Aromuni, Makedonci, Bulhaři, Srbové, Romové a další. Z hlediska náboženství převažují muslimové (asi 70%) hlavně sunnitského směru, zbytek křesťané pravoslavného (20%) a katolického (10%) vyznání. Očekávaná doba života obyvatel při narození je 77 let, gramotnost dosahuje 98,4%.

PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

Klima: středomořské, v horách drsné

Nejvyšší bod: Maja e Korabit (Golem Korab) 2751 m n. m.

Nejnižší bod: hladina Jaderského moře

HOSPODÁŘSKÝ PŘEHLED

HDP/obyv.: 5300 USD (2005)

Inflace: 2,4 % (2005)

Nezaměstnanost: oficiálně 14,3 % (2005), pravděpodobně až 30 %

Nerostné zdroje: ropa, zemní plyn, uhlí, rudy Cr, Cu

Průmysl: málo rozvinutý

Zemědělství: pšenice, kukuřice, cukrovka, zelenina, víno, tabák, olivy; ovce, kozy, skot, rybolov

Využití půdy: orná půda 20 %, louky a pastviny 14 %, lesy 36 %, ostatní 30 %